

Az árulástól a tanúságtételig

KÖNYVKRITIKA - KÖVETÉSI TÁVOLSÁG - LXVII. évfolyam, 20. szám, 2023. május 19.

► Annie Ernaux: *A hely. Egy asszony.* Fordította Szávai János. Magvető Könyvkiadó, Budapest, 2023, 130 oldal, 3699 Ft

Nem véletlenül fordítja Szávai János *Árulás* címmel az apa történetét még az 1997-es első magyar megjelenésben, de nyilvánvalóan nem véletlenül annyira szikár Ernaux címadása (*A hely - La place*): a normandiai kisváros (Y., amely az *Egy asszonyban* már Yvetot-ként szerepel, de akár Emma Bovary Yonville-je is lehetne) egy küzdelmes, és mégis jelentéktelen élet jelentéktelen tere. Az emlékezés folyamata által irányított elbeszélés magától értetődően bontakozik ki: a narrátor egy saját életéből merített esemény (vizsgatanítás a *Goriot apóból*) felidézéséhez kapcsolja az apa halálát, a visszatérést a szülői házba, a temetés körüli teendőket, a gyász fázisait, az önvizsgálat folyamatát. Mielőtt azonban időben visszaugranánk az apa életének elbeszéléséhez a születés és a származás hagyományos kezdetével, a narrátor az apjától való eltávolodást az osztálykülönbség kulcsszavában jelöli meg, ahogyan serdülőkorától kezdve a tanulással, a munkával és a házasságkötéssel nyelvi, viselkedésbeli, majd később társadalmi különbségek által emelt falak emelkednek közéjük. Mindez pedig a történet elbeszélésére is visszahat: regény nem írható olyan személyről, akinek az életét a szükségszerűség határozta meg - így le kell mondani a „művészkedésről”, az „izgalmasról”, a „meghatóról” (16.), Proust és Mauriac időben párhuzamos, nyelvében radikálisan idegen világáról („nem tudom elhinni, hogy ugyanarról az időről beszélnek, amikor apám gyerek volt. Az ő világa a középkor.” - 19.).